

Pèl & Ploma

BUSTE DE FEMME (marbre), RODIN

Ayuntamiento de Madrid

AVIS IMPORTANT

La correspondencia i 'ls periódics i revistes que 'ns afavoreixen amb el cambi, de huen dirigir-se al

Passeig de Gracia, n.º 96.—Barcelona.

AVISO IMPORTANTE

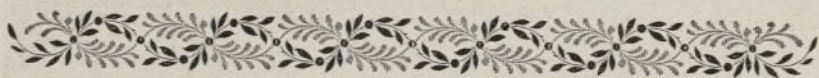
La correspondencia y los periódicos y revistas que nos favorecen con su cambio, deben dirigirse al

Paseo de Gracia, n.º 96.—Barcelona.

AVIS IMPORTANT

Toute la correspondance et les journaux et revues doivent s'adresser au

Paseo de Gracia, n.º 96.—Barcelone.

AUGUST RODIN

Lo nom que acabem d'apuntar per cabecera d'aquest article, es sens dupte lo que, desde sa aparició en lo mon artístich (l'any 1864), ha sigut mes remenat y sospesat, en só de befa ó alabansa, per la crítica, los artistas, los *amateurs*, los iniciats; en duas paraulas, per tots los intellectuals, per tots los esperits de la generació corrent que senten y s'ocupan de las cosas d'art. Molts en públich, molts altres *sotto voce*, han parlat d'en Rodin y apreciat la seva obra en una pila de tons, baix una extensa série de punts de vista, passejantla y rebotentla, amunt y avall, desde las potas dels cavalls fins als nuvols, ahont, definitivament, sembla que ha trobat repós.

Mentres tant, l'autor, impassible, constant y fins tossut, ha anat trevallant ab gran fé, sempre ab febre, cada hora, cada dia, un rengle d'anys seguits, sense desviar-se; convenut de que 'l seu trevall, com ha escrit en Lleó Ríotor parlant del carácter d'en Rodin, es la verdadera glorificació de la humanitat y que sens ell no hi ha res de durable, ni de possible, ni de vivent.

Contemplant lo retrato que n'ha fet en Casas, qu'es igual qu'encararse ab ell mateix, se compren que lo seu temperament no es nerviós ni excitable; ans al contrari, la seva testa calva, la seva barbassa, la seva fesonomia tranquila, los seus ulls grisos y llampegants darrera 'ls vidres dels *lentes*, li donan un aire noble, reposat, venerable, un cert aspecte d'apóstol.

Y, efectivament, la seva carrera artística te molts punts de semblansa ab un apostolat: ja que arrelada á l'ànima, per ser engendrament d'ella mateixa, la sua doctrina estètica, sense inquietuts ni pressas, s'ort á tots los impropis que se li han dirigit, insensible á tots los martiris per què ha passat la seva obra, menjant paciència, aquest aliment que lo mateix sosté las grans causas que refá las forsas y nutreix los grans genis, al fi, l'ha vista trionfar.

Si, avuy la obra del escultor Rodin trionfa, y exposada allá, en aquell pabelló aixecat *ad hoc* al extrém de l'avinguda *Montaigne*, tocant á la plassa d'*Alma* y vehí de la Exposició, pot afirmar-se que trionfá devant de tot lo mon.

Allí l'hem contemplada nosaltres; primer sols y un dia, de sort, acompanyats per lo mateix autor. La primera impressió resulta marejadora mercé á l'ansia y perentoritat ab que un voldria adonarse de tot; temerós de que la vibració, lo moviment, las contorsions, la posa d'aquellas figuras cambihin; de que los sospirs, las queixas, la quietut, los crits, los reflexos de vida que se 'n escapan, s'apaguin al girar l'espatlla.

Aquell enrenou d'estudis, d'apuntes y d'impressions, aparentment instantanias; aquell escampall de grupos, figuras, testas y mans; aquells embulls de cossos humans, tots fills d'una emoció personalíssima y portats á la vida del art, desde la manera mes delicada á la manera mes barbre; presidits per la gran estàtua de Balzac, aquella especie de menhir, aquella pedra votiva, com l'ha batejat en Camilo Mauclair, oferta per un geni á un altre geni, necessitan una pila de sessions; no diré per estudiarse, sino tan sols pera fersen cárrech, pera tenirne idea.

Molts escriptors, crítichs d'art y no crítichs, y molts artistas, escultors y no escultors, com l'Stuart Merrill, en Gustavo Kahn, en Carlos Morice, en Besnard, en J. P. Laurens, en Monet, en Carrière, l'Arseni Alexandre, en Gustavo Geffroy y d'altres, ja citats en aquest article ó per citar, han apreciat y buscat, ab devoció y entusiasme, lo desllorigador á la obra escultórica d'en Rodin; y, la majoria, confessan que s'han quedat, com vulgarment dihem, á mitja missa. Per aixó, nosaltres, mancats de la forsa y de las facultats d'aquestas firmas, tot suplicant

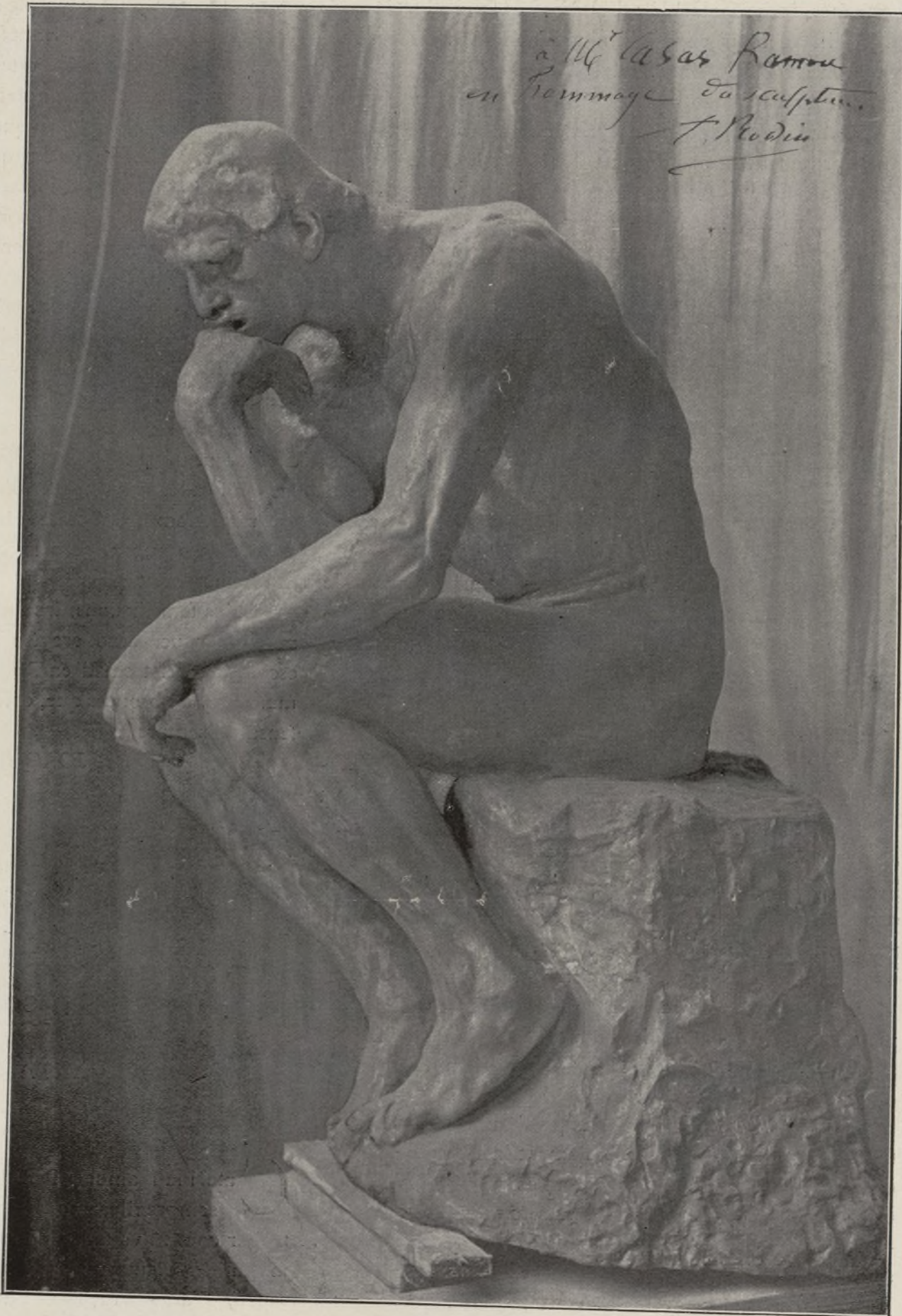

excusa als benevols lectors de PEL & PLOMA, nos quedarem al *introtit*.

En lo camí fet per en Rodin s'hi troban tres fitas que deixan senyaladas las evolucions, millor, las mes fortas empentas qu' ha donat lo talent d' aquest escultor, al objecte de caracterisar la seva obra.

Lo grupo *lo Petó*, qu' es un esclat de passió íntima y penetrant d' una correcció plástica insuperable, proclamant, fins als ulls del home profá, las qualitats genials del artista; lo projecte de monument á *Víctor Hugo*, obra madurada, d' expressió literaria; ahont comensa l' amplificació rasonada del modelo; ahont l' autor es decideix á traspassar los límits d' una reproducció rigorosa del natural, ab lo fi de trobar la grandiositat, l' amplitut, la magestat imposantas que aquell no dona; y la estàtua de *Balzac*, ó siga la estàtua de las discussions y de las polémicas, en la que la estructura plástica queda completament subordinada á la concepció filosófica; ahont la forma material sembla qu' es fonga pera no fer nosa á la espiritualisació del tipo, son las tres fitas á que 'ns referim.

Entremitj, endevant y endarrera, perque en Rodin no es d' aquells que comensa una obra per acabarla desseguida, sino dels que 'n fan, desfan y refan continuament, dels que 'n tenen sempre entre mans tota una colla, ha anat apareixent, interessant com cap mes, la producció de 'n Rodin. Un rengle interminable de testas y bustos d' estudi y de retratos com los de Mme. Russel, Mme. Rodin, Octave Mirbeau, Dalou, Puvis de Chavannes, Rochefort, Falguiere, etc.; una legió de faunos, sirenas, baccants y tritons, de lo mes entremaliat y tentador; una pila mes de personalitats mitológicas com *Danaide*, *Adonis desvetllantse*, *Adonis morent*, *Niobe*, *Perseo y Medusa*, *Daphnis y Lycenion*, etc.; una serie de figuras y escenas intencionadas, vessant passió ó sentiment, com *Desesperació*, *Eva*, *Germá y germana*, *la Mare jove*, *lo Poeta y las*

LE PENSEUR, per AUGUST RODIN

musas, la Guerra, etc.; alguns Sants com *lo Baptista y Sant Geroni*; algunas abstraccions, simbols ó idees, diguemne encarnadas, com *l' Ona*, *la Terra*, *la Eterna Primavera*, *lo Capvespre y la Nit*, *l' Aurora despertant*; *la Miseria*, *lo Pecat*, *la Forsa bruta matant l' Amor*, *l' Home, per sa mort, retornant á la natura*, etc.; alguns projectes de monuments com lo del *general Lynch*, lo del *Trevall* y lo dels *Burgesos de Calais* (aquest prou conegut á Barcelona per l' admirable dissecció que va ferne, desde las columnas de «La Vanguardia», nostre critich D. Raymond Casellas), una pila d' apuntes y estudis pera la poemática *Porta del Infern*; aquesta mateixa, encare que incompleta, y cent

cosas mes, sense contarhi 'ls dibuixos, es la producció que en Rodin va tenir exposada al publich mentres estigué oberta la Exposició Universal de París.

Al trobarse ab tanta pasta devant dels ulls y ab una creació tan complexa, se comprenen las discussions que s'han promogut, las rahons que han surtat y aquest sens fi d'articles, folletos y tomos que s'han escrit a propòsit de la obra d'en Rodin.

Aquesta, y parlantne en concepte general, te tants ressabís de la escultura grega com de la del renaixement (son alguns los que l'han comparat ab la de Miquel Angel) es filla de la passió, de la Fe y de la contemplació; havent elevat fins á las regions de lo ideal los tipos y moments mes sensuals y prosaichs de la humanitat. La seva tendencia es sempre á esperitualisar la materia. Lo seu idealisme realista arriba á deformar la massa y fins la línia pera donar major amplitut, mes grandiositat á la concepció. En Rodin, l'escultor d'ideas, que li diuen, ha romput totas las reglas y convencionalismes per emocionar. «Fer art es trobar l'emoció,» va dirme al preguntarli per la gran varietat de factura y de intenció de las sevas obras. «Quan la trobo ja no ho toco mes. quedí com quedí. Pera mí la factura es completament secundaria, es qüestió de ser mes ó menos pacient, no mes ó menos artista.»

Ab tal criteri no desperdicia res; ficsa y estudia tots los moviments per inverossímils que semblin; dibuixa ab linias d'un sol tras y acusa 'ls valors ab tacas d'un sol color; porque aixó de despertar l'emoció es cosa d'un moment y de vegadas la promou un detall insignificant y fugitiu.

Aquest afany d'emoció, aquest cel pera donar forma als estats d'ánimo dels seus personatges, asseguran un gran valor històric á la seva obra, que, al ser contemplada, anys á venir, consignará la existencia d'una gran época d'art, en que la admiració del poble pels homes de pensament suggeria obras grandiosas als estatuaris de geni.

Devant *Víctor Hugo*, continua dient en Besnard, hi endevinarán lo poeta universal é inspirat, lo cantor de la natura y de la humanitat, de las passions y de las tempestas; y en aquest Balzac, tan boijament insultat, lo geni palpitant, intens y dolorós d'un potent psicolech; puig á ningú mes poden correspondre aquell ayre de la testa y aquelles concas en quin fons nedan uns ulls casi be inútils, humils servidors, com son, d'un cervell que, sol, ho veu tot.

Totas las trassas y maneres, totas las emocions, tot l'ambient intelectual y filosófic que avaloran la obra d'en Rodin se contemplan reunits en las *Portas del Infern*; en aquest resum, cavall de batalla que ha sigut del autor durant vint anys, y ahont ha concentrat, com si diguessim gota á gota, la essencia de totas sas qualitats y de tot son ideal. Devant d'alló s'estiman mes que justas las semblansas que 's troban entre la forsa, la ciencia y la armonía d'en Rodin y las de Miquel Angel, Dante y Beethoven.

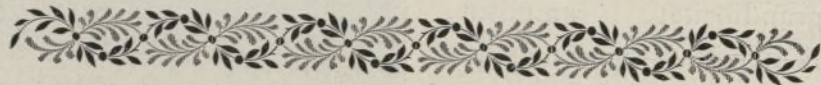
Fora un qüento de may acabar si volguessim continuar apuntant lo seguit de consideracions y comentaris que 'ns bullen en lo cervell, a propòsit de la obra d'en Rodin. Pensém haverne dit prou pera deixar entreveure qu' es una cosa extraordinaria; ab aixó posarem punt consignant que la base, lo fonament absolut de la seva definitiva victoria va posarli la *Naturalesa*. «La *Naturalesa* tota sola, diu ell,

y tota sancera;» quin concepte deixa aclarit en Carlos Morice especificant los dos sentits del mot, *Naturalesa Reyna* y *Naturalesa Amant*, á las que l'artista posseheix ab religiós y, en las horas contemplativas, venera ab una especie de misticisme estátic; pero que á las horas d'estudi, d'acció, ataca y penetra volent que li lliuri tots son secrets, abrassantla ab tota la borratxera del amor triomfant y arrivant fins á abusar de la sorpresa y á convertir las caricias en armas de conquistador ab tal de vencer.

Te adeptes la obra d'en Rodin? Moltíssims. Tindrà continuadors, formarà escola? Fa de mal preveure. Una obra tan personal, tan geganta, tan apassionada, tan masclé, en fi, tan genial, difícilment troba hereus. De moment li assigném lo mateix paper que va fent la obra d'en Wagner (ab la que te grans afinitats, tan per los carrers d'amargura que ha passat, com per la revolució y trenca-ment de cadenas que ha fet dintre de l'art, com per lo seu regatejat triomf), es á dir, serán molts los que n'esgarraparán tot quan pugan, pero no gayres, cap potser, los que li farán bon costat.

No 'ns fem ilusions, las perdiús blancas han escassejat sempre; y per aixó creyém que també escassejarán los escultors del trem d'en Rodin, creador d'un exercit de marbres y de bronces que, com diu en Paul Laurens, lo defensarán sempre.

JOAQUIM CABOT Y ROVIRA

Una mica d'enrahonament

sobre el super home

CARTA OBERTA

Srta. Catarina

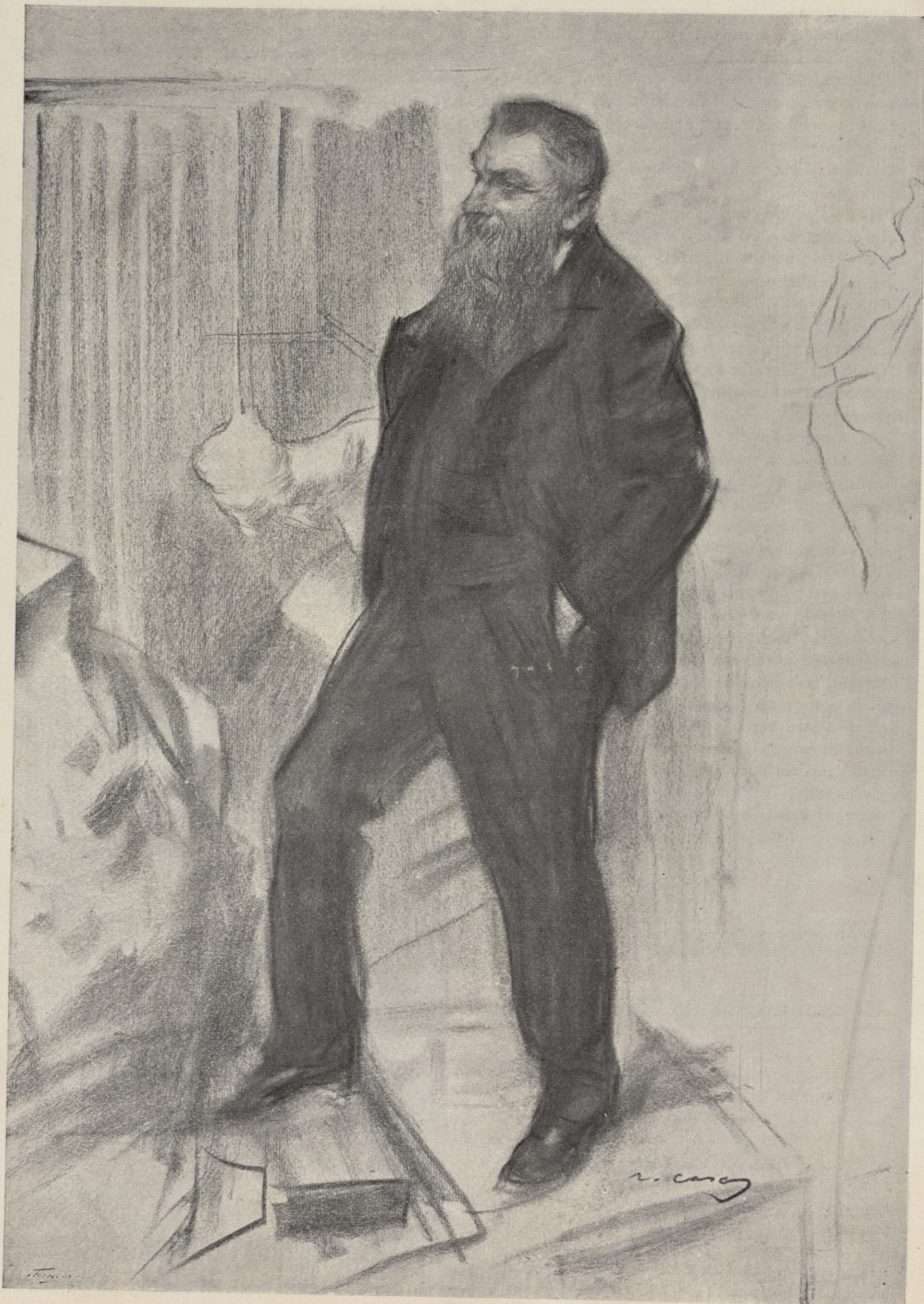
Catarina l'amor:» Per les teves aixerides cartes, que sempre llegeixo ab certa enveja de no poguerme trobar com tú voltada de tots els que estimes en aqueixa masia benvolguda, vaig veyent que no l'hi basta ja al teu esperit d'argentviu, el cant harmoniós dels pins de vostres hermosos boscos ni 'ls variats panoramas que s'oviren en cada cim d'aqueixes feréstegues montanyes, sino que vols batxillejar una mica en el vastíssim camp de las idees mundanes; ¡tonta, més que tonta!

Te posaré, donchs, al tant de lo que, per lo present, fa més fressa en els circols elevats dels deixebles més ó menos *pur sang* d'aquell alemany que ja sabs.

Ara de lo que més se parla entre dits intel·lectuals, es d'un tal *super home* que te de sortir no se sab d'ahont y que, segons tinch entès, vindrá á esser un varó totalment diferent dels que s'han estilat fins ara; ¡no sé qui 'ls ha entabanat d'aquesta manera!

Per aixó ja era hora de que 's pensés en aital reforma, porque si fins aquí s'havia passat com se podie, ara que totes les coses... materials (las morals, *peor es meneallo*)

AUGUST RODIN, per R. CASAS
Ayuntamiento de Madrid

van camí de la perfecció, el *caput* de tot lo creat te de posarse al nivell que demanan las circumstancias si no vol fer un «lleig» en el gran concert europeu.

Empero, veurém aqueix bon senyor per quin cantó se las enfilará i si després de tot encara sortirém perdenhi ab aquest arrendament, puig á nosaltres ja se sab que sempre 'ns toca perdre: no 'ns vagi á sortir un fatxenda més pagat de sí mateix que mes de quatre que n'hi han i..... en terra cayguin.

No obstant, me pareix que no han pas pensat que si volen millorar la rassa, al menos per lo que toca á femení, no hi tinguin un qué-dir, aixó que 's proposen no basta, puig si 'l fenómeno demanés relacions ab bon fi á una de l'antigua fornada, la sucesió tant aviat podria retirar-se al pare com á la mare, á menos que sortís una descendencia entreversada i no crech que sigui aquest el seu intent.

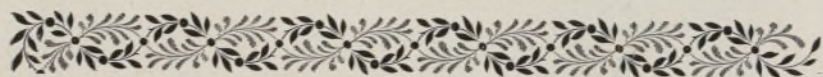
Soch del parer, per tot aixó que dich, que á nosaltres nos donguin també una bona ma de vernís que 'ns deixin com novas.

Se fa, donchs, precis l'invent d'una *super dona* ab qui pugui alternar dit subjecte i no se la passi tant aburrida després d'haverlo fet sortir dels llims ab promeses tentadores, i si de cap de las maneres la poguessin fabricar á la seva altura perque la nostra fusta no donés per tant, per aixó no vindria pas d'aquí, encara que fos una miqueta menos *super* qu'ell. El rei de la Creació sempre te de calçar un punt més alt que 'l de tots els llurs vasalls.

A pesar del gran rebombori que la cosa porta en las altes esferes dels intel·lectuals, segóns les poques presses que en apareixe porta el futur «tirá,» t'aconsello no facis més ni menos, però en cas de que decidís á apresurar el viatge més de lo que penso, tampoch prenguis la molestia d'enfarfagar l'intel·lecte ab coses que 'l cos no t'ho demani, donchs 'm refio de que succehirá lo de sempre i ab un pamet de cara com el teu, pots esperar sens cuidado el gran «adveniment».

Ara, adeu, Satalia hermosa, prega al cel que tot surti á mida del nostre desitj i no acabin tan belles aspiracions en un nou *parto de los montes*.

RITA BENAPRÉS

El monument de Raimond Llull

Si fá mol temps que Raimond Llull es gran home, en fá ben poc qu' aixís s'ha decidit oficialment.—Al ferho, el primer pas ha sigut el promoure una suscripció pera aixecarli un monument i no menos rapid qu' á aquet primer pas, ha vingut el segón, consisten en no respondrer l'importancia del caudal aplegat, á la del home quina fama fora de la seva terra n' es tant gran, qu' am la vinguda de tras cantó n' ha omplert el reduhit mon de les lletres i de les arts.—Els dos passos, se pot dir qu' han allargat juntes les dugues cames i les corporacions i personalitats qu' han emprés la honrosa tasca d'enaltir la justa gloria del gran

mallorquí, anuncien el concurs pera 'ls esbossos de l'estàtua. La cantitat del premi, no correspon ni al desinterés dels artistes que treballin per amor al art, ni als balansos dels que tenen establiment d'escultor acreditat; no es just que pera fer un cartell se dongui mes que pera omplir de gloria tota una illa que tant temps ha esperat l'alçar l'imatge del que fou un gran filosof encara que pare d'una filosofieta; un pilá de la futura química, encara qu'alquimiste i un mestre internacional escoltat á Montpeller, á París, á Roma, á Génova, á Turín, á Alger, encara que morí lapidat per les protestes qu'alçá la seva generosa paraula. El seu poema *Desconsol*, continua sent d'actualitat, tractanse de la seva vida.

El que passa am les estàtues dels grans homens, es fill del antic mal-entés en que vivim. Els estats, els municipis, els rics generosos i 'ls grisencs aplecs de pobres intel·ligents, passen i repassen cada dia per devant d'una pila de costoses construccions alçades am l'esfors de tots, á colectivitats anónimes i formades per minories, de les que quede tant poc rastre com pocs son els crits de condol al veurer l'inútil feina que 's fá dintre l'edifici.—Mireu dins Barcelona, aneu á Valencia, á Madrit, á la mateixa Mallorca i sense fixarvos en la part que de casa pública tenen alguns Bancs, mireuvos unicament les *llojtes* ahont á través els temps, s'han negociat el valor de certes firmes. Totes son palaus grandiosos i están arreglades amb un ordre i una serietat sens precedent. Mireu les firmes que garantisaven la vritat aparent dels valors cotisats fa seixanta anys i veureu que no sols no 's canta gall ni gallina dels homens d'á

VÍCTOR HUGO (buste en marbre), RODIN

les hores, sino que tampoc queda rastre dels noms i d'aquells capitals. Eren unes corredores montanyes de sorra apilotades per el vent i ara son una plana coberta de pinedes ó de tolls d'aigua febrosa.—Mireu en cambi el valor secular de la firma, que no cal rubricar, d'un Lull i veureu qu'encara dona un per cent mes net qu'una casa del *casco antic*. Sobre tot fora de casa, encara se'n parla i la gent, la mateixa que honrada, sino honrosament, pot haber guanyat els diners á la *Bolsa*, se'n gasta algún compran un poc d'aquell paper que conté un xic d'aquells crits generosos qu'ompliren el final del sigle xiii i l'començament del xiv.—Lo estrany es que s'alcin temples pera qu'á dins se tracti del diner i no sen alcin pera tractar de lletres, de versos, de pintura i altres coses que duren més que les obligacions i les accions bones ó dolentes. Els poetes, els escriptors, els pintors, els músics i fins els sabis de debó, pera parlar de les seves coses, que son les qu'alcen ó ensorren les terres, han de llogar un pis ó un magatsém, com fan els sarauistes. Pera parlar del art del diner, els aficionats tenen un edifici com una catedral.

L'obra nova d'en Mir

En Joaquim Mir, pintor, ja fa alguns mesos que treballa á Mallorca, en l'art per el que tantes qualitats posseheix; en ocasió de les passades festes, ha vingut á Barcelona i ha portat algunes obres acabades i d'altres tant definides que's podrien indicar com á enllestides.

Aquestes noves obres, marquen un pas tant gran, encara que previst, en la carrera del jove pintor, qu's un verdader plaher poder-ho dir creient que serán d'un parer igual ó semblant al nostre tots aquells que sense tenir negoci de pintor, sentin decidides aficions al art del dibuix i del color. No habentse decidit encara á fer una exposició personal, no volem desflorar l'obra fresca i poderosa del jove paisatgiste, explicant com i de quina manera son els quadros, ahont els ha pintat, quants son i demás senyals d'execució.—El que no podem callar, es el progrés sólit i lent qu'ha fet l'artista, la consciencia cada die mes gran que posa en joc, la visió mes clara i mes elevada que manifesta, la *distinció* molt gran que's veu en les seves obres noves i una profunditat de sentiment que no es filla ni de sistemes, ni de llibres, ni d'exemples, dels que no ha tingut cap necessitat, per la seva poderosa personalitat de pintor, que posseheix les facultats naturals i les forces necessaries pera seguir el recte camí

qu'ha emprés am gran seguretat.—L'unic vot que podém fer en bé de la pintura de la nostra terra, es que la seva estada á l'hermosa illa balear, sigui de prou durada pera produhir noves obres i realisar els lógics projectes que la visió pictórica d'aquella naturalesa l'hi ha fet concebir.

M. UTRILLO

PESSEBRES

Seduhits per les gacetilles de les crítiques barcelonines, habem visitat el *pessebre* guarnit en el carrer de Rivadeneyra, qu'es aquell carrer que no passa, de la plassa de Catalunya.

Prescindint de que la pintura no te res de ben fet ni de verament artístic, que les figures casi totes son curtes, que no's veu el mes mínim misteri en la presentació d'un paisatge sant de tradicions i que la peseta sols es ben gastada sentint l'explicació, prescindint de tot aixó, estém conformes am les gacetilles.—L'explicació sí que val la pena, perque encara que les entrades estiguin redactades en catalá, l'explicació's fá en andalús i s'hi sent: *un pueblecillo situado en la encia de la montaña..... el monte desde el cual se elevó el Señor..... i..... el mar muerto, en donde están enterradas la Sodoma y la Gomorra.*

L'altre pessebre, es l'*Iris*, pero es de tant mal género deixarse anar á parlar de coses que no valen la pena, que tanquém aquí, no sense alabar com se mereixen els cartells grans i petits que pera fer publicitat á la desnarida ópera' composá l'Hohenstein, artiste italiá de nom alemany qu'es ara el millor cartelliste de la seva terra. Si d'una obra lo millor son els cartells, *afigurinse Vds.* com deu esser la música i la lletra!! Encara que no sigui tant xavacá, l'*Iris* resulta un *Ki-ki-ri-ki* de Liceo.

Estampa i litografia Seix, Sant Agustí, 1 á 7, Barcelona (Gracia)

LE BAISER, par AUGUST RODIN
Ayuntamiento de Madrid